

Nr 265.

Av herr **von Friesen m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 74, angående avskiljande från aktiv stat av vissa beställningshavare vid försvarsväsendet.*

De åtgärder som föreslås i proposition 74 (överförande av officer till avgångsstat resp. försättande i disponibilitet) innebära i stort sett en nyhet inom förvaltningen. De skäl som anförts som motivering för åtgärden synas i stort sett bärande. Vid riksdagens utformande av förslaget höra dock vissa erinringar göras.

En anordning som den föreslagna måste säkerligen medföra att motsvarande åtgärder vidtagas också inom den högre civila förvaltningen. Även om officersförbundets hemställan, att med föreslagna åtgärder måtte anstå till dess även andra tjänstemannagrupper innefattas under liknande bestämmelser, av praktiska skäl icke kan bifallas, måste det stå klart, att man icke har rätt att på detta sätt utvälja blott *en* kategori av befattningshavare. Det vore alldeles felaktigt att tro att officerskåren här intar en särställning. För sin uppgift mindre lämpliga ämbetsmän finnas otvivelaktigt även inom den civila förvaltningen.

Hänsynen till den enskilde individen och hans anhöriga m. fl. manar dock till den största försiktighet ej minst på grund av åtgärdens prejudicerande natur. Framför allt vid förslagets presentation i pressen har allmänheten bibringats den uppfattningen att här gäller att skapa en särskild kår högre officerare, som för all framtid stämplas som »odugliga». Vederbörande utskott bör därför i sin motivering bidra till mildrande av detta onödigt hårda uttryck. Var går gränsen mellan »duglighet» och »oduglighet»? Det gäller dock här befattningshavare vilka minst uppnått majors tjänsteställning och sålunda måste vid utnämning till vederbörlig befattning ha antagits äga kvalifikationer, som icke den stora majoriteten är i besittning av. Det måste framhållas att, innan en så allvarlig åtgärd som den föreslagna vidtages, andra tillgängliga möjligheter prövas. Framst höra möjligheterna till förflyttning ha utretts och helst prövats i praktiken. Möjligheterna till erhållande av sjukpension ha tydligen icke helt utnyttjats. En del befattningshavare med t. ex. psykiska karaktärsegendomligheter, som särskilt framträtt sedan de kommit att tjänstgöra i högre befattningar, kunna givetvis erhålla förtidspension. För flertalet torde pensionen vara en behagligare form för ersättning än lön å avgångsstat resp. disponibilitetsarvode, även om den senare är något högre. Bestämmelserna i 11 § 3 mom. militära tjänstepensionsreglementet (tvångspensionering tidigast fem år före pensionsåldern) höra också i full utsträckning komma till användning och

valfrihet lämnas vederbörande att välja denna möjlighet framför avgångsstaten.

För att icke avgångsstatens officerare — vilka offentligen redovisas i arméns rulla och statskalendern — skola åsättas stämpeln »odugliga» bör möjligheten till överförande på avgångsstat så till vida utvidgas, att även under vissa förutsättningar en *frivillig* överföring äger rum. Invändningen häremot blir givetvis den att i så fall officerare som erhållit exempelvis privat anställning även på detta sätt skulle erhålla lön från statsverket. En noggrann prövning i varje fall bör därför ifrågakomma, och i vissa fall bör till avgångsstat överförd icke erhålla lön. Överhuvud bör beaktas att ifrågavarande åtgärder icke med nödvändighet måste få karaktär av tvångsåtgärder. De av departementschefen ifrågasatta disponibilitetsarvodena synas tilltagna i underkant. En beställningshavare i lönegrad Oa 4 får t. ex. 7 380 kr. i arvode medan hans lön kan ha uppgått till 10 095 kr. Procentuellt räknat får beställningshavaren i Cb 3 ändå sämre: från 18 000 till 11,160 kr. Vad överbefälhavaren i skrivelse den 14 febr. 1941 föreslagit beträffande ersättningen synes även böra tagas under övervägande. Av statsfinansiella skäl torde inga allvarligare betänkligheter föreligga mot ett bifall till hans förslag. Övervägas bör också den möjligheten att åt Kungl. Maj:t erkänna rätt att i särskilda fall medgiva högre arvoden än de av Kungl. Maj:t nu föreslagna.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen med bifall i princip till Kungl. Maj:ts förslag i sin motivering måtte beakta vad i motionen anförts; samt

att vid bestämmande av arvodesersättningen åt i disponibilitet överförda medgives viss höjning, antingen generellt eller i särskilda fall, utöver de arvodesbelopp Kungl. Maj:t föreslagit.

Stockholm den 3 mars 1942.

Bertil von Friesen.

Bj. Holmgren.

T. G. v. Seth.